

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;

Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;

Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

*Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу
несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

ISBN 978-617-8763-00-8

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
<i>Аврамова Ольга Євгенівна</i> ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ВИСЕЛЕННІ В УМОВАХ ВІЙНИ	9
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ В УМОВАХ ЦИВІЛЬНОГО ШЛЮБУ: УМОВИ ВОЄННОГО ЧАСУ	13
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ У СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	16
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> НЕЛЕГАЛЬНІ КРЕДИТОРИ ЯК ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ ОНЛАЙН-КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН	20
<i>Білошкурський Микола Миколайович</i> ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ У ПОРЯДКУ П. 1-1 Ч. 1 СТ. 4 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО САНКЦІЇ» У КОНТЕКСТІ ПОРУШЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ОСОБИ НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ МАЙНОМ	22
<i>Бойко Кароліна Романівна</i> КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	28
<i>Боярчук Михайло Вікторович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	32
<i>Булеца Сібілла Богданівна</i> ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ	35
<i>Василевська Надія Станіславівна</i> ПРАВО НА БІОЛОГІЧНЕ БАТЬКІВСТВО/МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	40
<i>Ващак Владислав Анатолійович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПРИ УКЛАДЕННІ ЕЛЕКТРОННИХ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	44
<i>Галунова Лариса Ігорівна, Мартинюк Іван Вікторович</i> МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ БАЛАНСУВАННЯ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ У КОНФЛІКТАХ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	48
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ	52

Галупова Лариса Ігорівна,

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

Мартинюк Іван Вікторович,

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції Національного
університету «Одеська юридична академія»*

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ БАЛАНСУВАННЯ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ У КОНФЛІКТАХ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Зростання кількості конфліктів та спорів у сфері права інтелектуальної власності між приватними особами зумовлене інтенсивною цифровізацією, комерціалізацією результатів творчої діяльності та розширенням способів використання об'єктів права інтелектуальної власності. За таких умов традиційні судові механізми захисту не завжди забезпечують ефективне узгодження приватних інтересів сторін, зокрема з огляду на тривалість судового розгляду, публічність процесу та обмежену гнучкість судових проваджень. Саме тому, медіація розглядається як альтернативний спосіб врегулювання конфліктів та спорів, здатний забезпечити баланс приватних інтересів правовласників і користувачів об'єктів права інтелектуальної власності, зберегти добрі ділові відносини між сторонами, а також сприяти превентивному захисту прав. З урахуванням розвитку законодавства про медіацію та поступової імплементації європейських підходів до захисту прав інтелектуальної власності постає потреба у науковому осмисленні ролі медіації як правового механізму балансування приватних інтересів.

Поняття приватного інтересу виступає фундаментальною категорією правового регулювання, що відображає особистісно-орієнтовані прагнення фізичної особи, реалізація яких забезпечується правовою охороною. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» приватний інтерес розуміється як будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейни-

ми, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях [1].

Баланс приватних інтересів є центральною методологічною категорією правового регулювання, яка передбачає забезпечення рівноваги між індивідуальними правами та свободами суб'єктів приватно-правових відносин. У праві інтелектуальної власності така рівновага досягається через зіставлення інтересів правовласника – у повноцінній реалізації прав на об'єкт права інтелектуальної власності, – та інтересів іншої особи – у законному використанні цих об'єктів. Це співвідношення виступає фундаментом для оцінки юридичних рішень у спорах щодо прав інтелектуальної власності та визначає межі допустимого втручання у приватні інтереси сторін.

Принцип пропорційності є ключовим компонентом балансування приватних інтересів. Він передбачає, що будь-які правові обмеження або втручання у сферу реалізації прав інтелектуальної власності мають бути не більш обмежувальними, ніж це необхідно для захисту інтересів іншої сторони.

Другим методологічним елементом виступає принцип добросовісності сторін, що є загальним принципом цивільного права. Добросовісність передбачає, що суб'єкти реалізують свої права без зловживань правом, несумлінних дій чи маніпуляцій процедурою, що могло би створити нерівні умови для сторін у спорі. В науковій літературі добросовісність розуміється як прагнення людини сумлінно здійснювати громадянські права і забезпечувати виконання своїх цивільних обов'язків [2, с.77].

Третім важливим принципом є принцип свободи договору, який забезпечує кожному суб'єкту право самостійно визначати умови реалізації своїх прав інтелектуальної власності. У цивільному праві принцип свободи договору є загальним механізмом виявлення волі сторін щодо укладення договорів, передачі прав, ліцензування та інших правомочностей [3, с.174]. У спорах щодо прав інтелектуальної власності, право вільно визначати умови щодо результату інтелектуальної, творчої діяльності часто стає предметом конфлікту між двома приватними інтересами – правовласника й користувача.

Балансування цих принципів у спорах щодо прав інтелектуальної власності реалізується не лише через формальні юридичні норми,

але й через способи вирішення конфліктів та спорів, що враховують приватні інтереси сторін, серед яких медіація посідає особливе місце. На відміну від судового розгляду, медіація дозволяє сторонам спільно виробити рішення, яке найповніше узгоджує їхні інтереси, зберігаючи гнучкість і конфіденційність. Це особливо важливо у сфері інтелектуальної власності, де конфлікти можуть стосуватися не лише майнових, але й особистих немайнових прав, в тому числі, зачіпати імідж та репутацію сторін конфлікту.

Отже, методологічна основа балансування приватних інтересів у спорах щодо прав інтелектуальної власності ґрунтується на зіставленні принципів пропорційності, добросовісності та свободи договору, що у сукупності визначають не лише межі законної реалізації прав, а й конкретні інструменти вирішення спорів, здатні забезпечити ефективний та справедливий правовий захист інтересів приватних осіб.

На основі вищезазначеного, вважаємо, що саме медіація виступає процедурним інструментом практичної реалізації зазначених принципів, оскільки її правова природа та процесуальна логіка безпосередньо орієнтовані на узгодження приватних інтересів сторін. Передусім медіація забезпечує реалізацію принципу пропорційності, оскільки результат медіаційної процедури формується не шляхом імперативного втручання, а через добровільне погодження умов, які відповідають реальному співвідношенню інтересів сторін у конкретному спорі щодо прав інтелектуальної власності [4, с.22]. Це дозволяє уникнути надмірних обмежень прав однієї зі сторін та сприяє досягненню індивідуалізованого рішення, співмірного з характером порушення та очікуваннями правовласника і користувача об'єкта права інтелектуальної власності.

Принцип добросовісності знаходить своє втілення у медіації через обов'язок сторін діяти відкрито, конструктивно та утримуватися від зловживання процесуальними правами. На відміну від судового провадження, де поведінка сторін нерідко має змагальний характер, медіація ґрунтується на співпраці та взаємному визнанні законних інтересів кожного учасника спору [5, с. 109]. Саме така модель взаємодії створює умови для зниження конфліктності у спорах щодо прав інтелектуальної власності, які часто пов'язані не лише з майновими, але й з немайновими інтересами автора чи іншого правовласника.

Водночас медіація безпосередньо реалізує принцип свободи договору, оскільки надає сторонам можливість самостійно визначати

умови врегулювання конфлікту, включаючи способи використання об'єкта права інтелектуальної власності, обсяг ліцензійних прав, строки, компенсаційні механізми та інші правомочності, які не завжди можуть бути адекватно відображені у судовому рішенні. Угода за результатами медіації, будучи волевиявленням сторін, дозволяє максимально врахувати їхні приватні інтереси та специфіку конкретного результату інтелектуальної, творчої діяльності.

Таким чином, медіація у спорах щодо прав інтелектуальної власності виступає формою реалізації права, у межах якої принципи пропорційності, добросовісності та свободи договору набувають прикладного значення. Саме це зумовлює її здатність забезпечувати ефективний і справедливий захист інтересів приватних осіб, орієнтований не лише на формальне відновлення порушеного права, але й на досягнення стабільності правовідносин у довгостроковій перспективі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
2. Івашенко С. М., Чалий М. Г. Значення принципу добросовісності при здійсненні та захисті суб'єктивних прав військовослужбовців. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 76-79.
3. Стільник І. В. Принцип свободи договору та його обмеження: дихотомія понять. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 3. С. 173-173.
4. Божина Я. В. Правова природа медіації та принцип її добровільності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 20-23.
5. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 207 с.